

K DEJINÁM PRVÉHO FILOZOFICKÉHO ČASOPISU NA SLOVENSKU II

KAROL KOLLÁR, Filozofický ústav SAV, Bratislava

KOLLÁR, K.: On the History of the First Philosophical Journal in Slovakia II
FILOZOFIA 61, 2006, No 10, p. 819

The paper gives an analysis of the 3rd, post-war period of the history of the first philosophical journal established in Slovakia. The publishing of the periodical was marked by the rapidly changing social conditions and ruptures. This resulted in the personal change on the position of the editor-in-chief and other changes, such as the new contentual orientation, suppressing the plurality of philosophical stands, and finally in the destruction of the periodical.

Key words: Slovak Philosophy – Filozofický sborník – Philosophy of J. Dieška – Plurality of views

Ako sme už uviedli v prvej časti nášho príspevku *K dejinám prvého filozofického časopisu I*, publikovanom v 10. čísle časopisu *Filozofia* 2005, prvým filozofickým periodikom vydávaným na Slovensku na inštitucionálnej báze bol *Filozofický sborník* – časopis *Filozofického odboru Matice slovenskej*.

Periodikum vychádzalo v priebehu takmer celého štvrtého decénia minulého storočia, z čoho vyplývali niektoré jeho špecifiká. V období rokov 1940 – 1948 vyšlo 9 ročníkov časopisu, z toho jeden v roku 1946 ako dvojčíslo, ktoré zapĺňalo medzeru zapríčinenú vojnovými udalosťami roku 1945. Na poste šéfredaktora alebo hlavného redaktora sa v tomto relatívne historicky krátkom období vystriedalo päť osobností. Chronologicky zoradení to boli S. Mečiar, Š. Polakovič, A. Hirner, J. Dieška a M. Topol'ský. Periodikum v priebehu svojej existencie zaznamenalo niekoľko obsahových a ideových posunov, na ktorých mali okrem širších spoločenských a politických determinánt *vis maior* svoj podiel i osobnosti šéfredaktorov. To bolo zrejme v prvom období vychádzania *Filozofického sborníka* počas 2. svetovej vojny za Slovenského štátu. Na túto skutočnosť sme aj poukázali v prvej časti našej štúdie: po Š. Polakovičovi sa redigovania časopisu ujal A. Hirner.

Podrobnosti tohto zložitého prevzatia vedenia časopisu A. Hirner podrobne rozviedol vo svojej publikácii *Matičná myšlienka*, ktorá vyšla, žiaľ, až po jeho smrti v r. 1992. V druhej, povojnovej etape vychádzania periodika možno zaznamenať obdobnú výraznú obsahovú zmenu, keď po krátkom čase relatívne pluralitnej orientácie periodika pod vedením J. Diešku prevzal vedenie – redigovanie – časopisu M. Topol'ský, ktorý stál i pri konci jeho existencie. Medzi ďalšie špecifiká vychádzania periodika *Filozofický sborník* patrí nielen jeho historické prvenstvo, ale aj skutoč-

nosť, že Filozofický zborník bol relatívne v krátkom čase dva a pol roka jedným z dvoch súbežne vychádzajúcich filozofických inštitucionálnych periodík na Slovensku. Druhým, takpovediac „konkurenčným“ filozofickým periodikom bola *Philosophica slovacica*, ktorá vznikla v roku 1946, t. j. v roku založenia Filozofického ústavu Slovenskej akadémie vied a umení.

Vzťahom medzi Filozofickým zborníkom FO MS a periodikom *Philosophica slovacica* sa zaoberá A. Kopčok v svojom príspevku *Od Philosophica slovacica po Filozofiu* v kolektívnej monografii *Dejiny filozofie na Slovensku v XX. storočí*. Konštatuje tu na relatívne malej ploche nielen konkurenčnosť, ale aj konfrontačnosť oboch periodík. Kopčok uvádza, že „... konfrontačnosť vzťahu zvyšovali aj ďalšie spory o rôznych filozofických otázkach. Už v zborníku prvého ročníka (A. Kopčok má na mysli zrejme prvý ročník *Philosophica slovacica* – K. K.) vyšla recenzia spojeného VI. a VII. ročníka Filozofického zborníka FO MS s vročením 1946, ktorá okrem niekoľkých pozitívnych hodnotení recenzovanej publikácie obsahovala veľa kritických poznámok, výhrad a invetív k postojom a názorom formulovaným v článkoch jednotlivých autorov (ambícia filozofie syntetizovať rozdelený svet, estetické názory N. O. Losského, názory J. Diešku na prebiehajúci noetický spor, vzťah Losského mystiky a kresťanského svetázoru a pod.“ ([2], 462).

Ako sme uviedli v našej štúdii *Fragmenty z histórie Philosophica slovacica*, publikovanej v 10. čísle časopisu *Filozofia* v roku 2004 ([1], 708), pôvodná zamýšľaná koncepcia, resp. tematická orientácia periodika *Philosophica slovacica*, pri zrode ktorého stáli I. Hrušovský a M. Bakoš, je implicitne obsiahnutá v redakčnom úvode jeho prvého ročníka 1946. Táto koncepcia sa zároveň prelína a úzko korešponduje s deklarovateľnými zásadami činnosti novozaloženého Filozofického ústavu SAVU. Toto „konkurenčné“ periodikum *Philosophica slovacica* podľa svojho vročenia vychádzalo pod týmto názvom do roku 1948, ale fakticky jeho záverečné dvojčíslo bolo vydané v roku 1949 a potom nasledovala zmena jeho názvu na Filozofický zborník SAVU. Táto skutočnosť – zmena názvu časopisu s prevzatím časti názvu iného periodika, Filozofického zborníka FO MS – nebola šťastná, pretože pôsobí zmätočne a pri bežnej komunikácii v odbornej verejnosti sa na označenie oboch odborných periodík časti používa skrátenejší názov – Filozofický zborník. Pritom, ako vieme, ide o dva odlišné „konkurenčné“, ba dokonca podľa A. Kopčoka do istej miery konfrontačné časopisy.

Čo vlastne bolo príčinou vzniku druhého periodika pôsobiaceho paralelne s Filozofickým zborníkom FO MS? Aké dôvody na jeho založenie mala rozsahom relatívne skromná filozofická obec? Boli medzi dôvodmi aj povojnová liberalizácia a demokratizácia spoločnosti či dlho odopieraná možnosť názorovej plurality? Na takto položené otázky odpovedá A. Kopčok – podľa nás výstižne – v už spomenutej štúdii takto: „V slovenskej filozofii vznikla situácia, keď jej už nestačil ohraničený priestor, poskytovaný počas Slovenského štátu Filozofickým zborníkom, časopisom FO MS. Malo to viacej príčin. Tou hlavnou bola skutočnosť, že sa v nových, relatívne slobodných politických a spoločensko-kultúrnych podmienkach rozvinuli vo vtedajšej filozofii dovtedy obmedzované alebo celkom exkomunikované filozofické

smery... po roku 1945 sa začali intenzívne prejavovať už existujúce, ale latentné napätia, prebiehajúce spory a konfrontácie medzi jednotlivými filozofickými smermi, prúdmi a skupinami“ ([2], 461). Takouto skupinou filozoficky orientovaných teoretikov bola podľa Kopčoka tá významná časť slovenskej filozofickej obce, „... ktorá pri svojom kritizme namierenom proti kresťanský zakotvenej filozofii, dominujúcej vo Filozofickom zborníku FO MS, vzhľadom na svoje nové vývinové možnosti a tendencie potrebovala (po svojej inštitucionalizácii vo Filozofickom ústave SAVU) celkom prirodzene ako prvá vlastné periodikum; boli to filozofi so scientistickou orientáciou, smerujúcou od novopozitivismu k marxisticko-leninskej filozofii“ ([2], 461).

Toto Kopčokovo vysvetlenie vzniku paralelne pôsobiacich periodík na slovenskej filozofickej scéne, ku ktorému dospel po dôkladnej analýze primárnych materiálov, sa nám zdá byť reálne a akceptovateľné. Pre úplnosť treba tiež dodať, že táto sľubne sa rozvíjajúca konkurencia, resp. pluralita názorových platforiem, pre ktorú sa vytvoril vznikom nového časopisu ďalší priestor, skončila krátko po februárovom prevrate v roku 1948. Nasledoval známy vývinový proces rýchleho formovania ideového monopolu jedného tematického smeru vo filozofii, ktorý nepotreboval priestor na prezentáciu iných názorových koncepcií okrem tých „správnych“. To bolo tiež, ako sa domnievame, jedným z hlavných dôvodov zániku Filozofického zborníka FO MS. Po skončení jeho vydávania na Slovensku až do polovice 90. rokov minulého storočia vychádzal len jeden „oficiálny“ filozofický časopis, síce pod rôznymi názvami, ktoré sa napokon ustálili v roku 1966 na dnešnom názve periodika – Filozofia.

V tejto širšej súvislosti novších dejín slovenských filozofických periodík možno konštatovať, že viac ako štyri desaťročia trvajúcu etapu solitérstva Filozofie v roku 1994 narušil vznik nového filozofického časopisu *Organon F*, ktorý so skupinou teoretických entuziastov založil a na pôde FiÚ SAV vydáva jeho hlavný redaktor P. Cmorej. Dôvody a motívy jeho založenia a vzniku – na rozdiel od dôvodov už uvedených, pre ktoré vzniklo popri Filozofickom zborníku periodikum *Philosophica slovacica* – mali odbornovo-profesionálny charakter mimo akýchkoľvek politicko-ideologických konotácií a temporálnych záujmov. Časopis *Organon F* teda od roku 1994 vhodne dopĺňa priestor v oblasti filozofického bádania najmä tým, že je trochu inak orientovaný ako časopis *Filozofia*. Explicitne sú jeho orientácia a problémový zámer uvedené už od prvých čísel na tretej strane obálky ([3], 134). Časopis *Organon F* už trinásť rokov poskytuje paralelne popri Filozofii priestor na publikovanie teoretických analýz skutočne širokého spektra filozofického myslenia.

Po tomto krátkom expozé do prítomnosti slovenských filozofických časopisov vráťme našu pozornosť k centrálnej téme príspevku, a to k sledovaniu peripetií vývoja a histórie Filozofického zborníka FO MS. Periodikum z roku 1946 označené ako ročník VI. – VII. obsahuje tri samostatné zošity, označené ako číslo 1, číslo 2 – 3 a číslo 4. Hneď na prvej strane tohto ročníka je umiestnený redakčný editoriaal, nazvaný *Pokračujeme...*, v ktorom redakcia informuje o svojom zámere pokračovať v činnosti a vydávaní Filozofického zborníka po prestávke zapríčinennej vojnovými udalosťami. V tomto krátkom článku autori bilancujú svoju doterajšiu činnosť s istou

dávkou eufemizmu a pragmatizmu, keď tvrdia, že „... Filozofický zborník bol práve jedným z tých mála časopisov, ktorým sa podarilo podchytiť slovenského mysliaceho človeka práve svojou nebojazlivosťou a verejným nesúhlasom s politickými, kultúrnymi a najmä ideovými prúdmi, ktoré previevali slovenským prostredím za posledných šesť rokov“ ([4], 1 – 2). To, že uvedené slová celkom nezodpovedajú realite, je zrejmé, keď si preštudujeme prvé dva ročníky Filozofického zborníka, redigované Štefanom Polakovičom. Na túto skutočnosť poukázal i S. Felber, keď na stránkach *Philosophica slovacica* vo svojej recenzii dvojitého ročníka VI. – VII. Filozofického zborníka konštatuje: „Treba priznať, že redakcia má pravdu, keď tvrdí, že odvážne uverejňovala v minulých ťažkých siedmich rokoch aj články namierené proti ideológii tzv. „Slovenského štátu“. No jednak je treba aj priznať, že sme vo Filozofickom zborníku čítali aj práce veľmi oduševnelé pre režim, ba aj politicky útočiace na vlastných spolupracovníkov“ ([5], 251). V tomto de facto úvode k novo sa rozbiehajúcej práci na povojnovej podobe Filozofického zborníka redakcia vyzýva k spolupráci široký okruh vedeckých pracovníkov „...v náročnej dobe svetového prelomu so všetkými dejinne politickými a svetonáhladovými dôsledkami“ ([4], 2). V týchto nových podmienkach má podľa autorov článku filozofia veľmi náročnú a komplikovanú úlohu, ktorú však pomerne nejasne formulujú takto: „Filozofii prichodí jedinej vytvárať syntézu, často z protiv, živých mocenskými prostriedkami a záujmami nad touto priepasťou a ona jediná prevyšuje tu všetky složky ľudského snaženia. Ani veda, ani politika, umenie, technika, ba ani náboženstvo nemá takú ťažkú úlohu v tomto ohľade. A práve preto rozbíja a bude sa rozbíjať filozofické myslenie i v budúcnosti na viaceré prúdy a smery. A pri tom všetkom má ísť práve o jednotný životný a svetový náhľad, ku ktorému má filozofia najbližšie. Tento antagonický pomer medzi povahou filozofie a životom bude sťažovať i prácu Filozofickému zborníku v novom vývine, v novom údobí súčasných svetonáhladových zápasov“ ([4], 2). V takto koncipovanom zámere je skutočne len veľmi ťažko nájsť vnútornú konzistenciu teoretickej konštrukcie. Uvedený problém zachytil a identifikoval aj S. Felber, keď s nádychom miernej ironie komentoval snahu o syntézu protikladných filozofických smerov: „Nie je dosť jasné, čo sa touto syntézou myslí. Akiste nie akési splynutie všetkých možných svetonázorov do jediného, veď ozaj ťažko si predstaviť syntézu napr. kresťanského svetonázoru Losského teozofie a pozitivizmu! Oveľa zdravšia je, hádam, voľná diskusia a vzájomné ujasňovanie problémov tak, ako to v jednom z článkov spomína S. Š. Osuský“ ([5], 251). S. Felber tu má na mysli článok autora *Prvých slovenských dejín filozofie* S. Š. Osuského *Naše úlohy*, publikovaný v onom čísle Filozofického zborníka. Tu sa Osuský zamýšľa nad miestom a úlohou filozofie na Slovensku v nových demokratických podmienkach a predpovedá rast významu filozofických ideí, ale aj možných rizík v novej spoločnosti. „V terajšej dobe filozofické názory budú hrať tým významnejší zástoj, že filozofia prestáva byť len pytagorovským ďalekým pozorovateľom života, prestáva byť sama pre seba, ale snaží sa byť filozofiou života. Pravda, hrozí jej tak dvoje nebezpečenstvo. Zo zblíženia života ľahko sa môže stať pri súrnosti jeho potrieb všetečnou a plytkou a z blízkej minulosti, ako residuum, môže si priniesť snahy antidemokratické, hatiace slobodný výskum“

([4], 53). Z nášho pohľadu z odstupe šiestich desaťročí od napísania podnetného Osuského článku je veľmi zaujímavé poznať, ako súdobou optikou vidí autor riešenie vzťahu dvoch inštitúcií, v ktorých sa rozvíjal filozofický život, a to Matice slovenskej a Slovenskej akadémie vied a umení. Osuský tu zdôrazňuje význam demokracie a slobody bádania pre vedu a filozofiu, lebo, ako tvrdí, tam kde „... niet slobody presvedčenia, tam niet akadémie vied, niet vedy, lebo veda a filozofia sa dá pestovať len pri slobode bádania“ ([4], 54). Vzájomnú komplementárnu funkciu oboch inštitúcií vidí v ich špeciálnom zameraní – má pritom na mysli FO MS a FiÚ SAV. A táto spočíva „... v tom, aby Slovenská akadémia vied a umení v pestovaní filozofie pracovala čisto exaktne, Filozofický odbor Matice viac popularizačne, podľa potrieb a vzdelanostnej úrovne života národa“ ([4], 54). Úlohy pre slovenskú filozofiu vidí najmä v otvorení sa súdobým svetovým filozofickým prúdom, zároveň v potrebe bádať v oblasti dejín filozofie, v zámere budovať slovenský filozofický terminologický aparát a v popularizačnej činnosti tak, aby sa rozšírila filozofická gramotnosť slovenského národa.

Náš príspevok nemá ambície podať akúsi chronologickú analýzu povojnových čísel Filozofického zborníka a nechce byť ani akosi oneskorenou recenziou článkov a štúdií v ňom publikovaných; skôr v ňom venujeme pozornosť niektorým momentom relevantným pre ďalší vývin časopisu, resp. názorom dôležitým pre ďalšie smerovanie, zameranie a osud periodika. Sledovania povojnového vývinu časopisu z tohto hľadiska sa naši autori, ktorí inak venovali Filozofickému zborníku analytickú pozornosť (najmä J. Uher a A. Kopčok), dotýkajú len letmo. Skúmajúc peripetie existencie Filozofického zborníka možno konštatovať, že pre jeho ďalšie smerovanie v čase, keď jeho výkonným a zároveň zodpovedným redaktorom bol J. Dieška, bolo dôležitým momentom Valné zhromaždenie FO MS, ktoré sa konalo koncom októbra 1945. Na tomto zhromaždení boli zvolení vedúci funkcionári FO MS, jeho predsedom sa stal S. Š. Osuský a podpredsedom S. Štúr. Jedným zo zámerov Valného zhromaždenia bolo explicitne uviesť miesto Filozofického zborníka v aktivitách FO MS. „V programe pracovnom osvojil si Odbor doterajší osvedčený postup, a to rozvíjať činnosť na poli šírenia filozofických vied organizovaním vedeckých pracovníkov, činnosťou edičnou a vedeckým bádáním. Na realizovanie tohto programu Odbor použije oficiálneho časopisu Fil. Odboru s názvom 'Filozofický zborník', edície Spisov Filozofického odboru MS, a konečne organizácie tzv. Filozofických stánkov“ ([4], 67). Do rezolúcie z Valného zhromaždenia bola zakomponovaná aj budúca ideová orientácia FO MS, ktorá sa vo významnej miere premietala aj do formovania prvých povojnových ročníkov časopisu. Stanovisko formulované v rezolúcii bolo celkom jednoznačné a vymedzovalo pracovný priestor pre vedecké a filozofické bádanie. Jej autori v ňom konštatujú: „Za nevyhnutný predpoklad vedeckého bádania pokladáme noetický realizmus a objektivitu vedeckého poznania. Z toho vyvodzujeme aj vedoslovné dôsledky. Správna vedecká metodológia musí viesť k objektívne vedeckému poznaniu. Zdôrazňujeme, že nijaká metóda sama osebe vzatá nie je dostatočnou, a preto je nevyhnutelná koordinácia a syntéza metód. Vylučujeme teda každý metodický exkluzivizmus a dogmatizmus. Vo vedách, tak empirických, ako aj racionálnych, treba dbať

na metodickú prísnosť a verifikáciu. Každý poznatok a každé tvrdenie musí byť overiteľné a overené spoľahlivými kritériami ozrejmenia a empirického i logického dokázania zhody poznatku so skutočnosťou. Len takto overené poznatky môžu mať objektívnu vedeckú platnosť“ ([4], 67).

V relevantnom článku *Výhľady slovenskej filozofie, jej úskalia a budúcnosť*, publikovanom v štvrtom čísle dvojročníka, sa J. Dieška zaoberá otázkami, ktoré súvisia s tým, čo neskôr aj malo prísť. Tým, čo nakoniec znamenalo najprv prudkú zmenu ideovej orientácie Filozofického sborníka a neskôr jeho zánik. Na nielen terminologickú otázku, či existuje slovenská filozofia, odpovedá autor článku jednoznačne a do istej miery eufemisticky takto: „... slovenská filozofia bola i v minulosti, a... jestvuje najmä v súčasnosti ako zdravý prúd slovenského myslenia a vedeckého vývinu“ ([4], 276). J. Dieška tu ďalej poukazuje na súdobý stav slovenskej filozofie, v ktorej identifikuje tri základné smery, resp. prúdy. Pripúšťa pritom, že aktuálny stav slovenskej filozofie je vlastne len pokračovaním tých základných tendencií, ktoré sa tu utvorili ešte pred rozpadom Československa. Existujúca, pozitívne vnímaná názorová pluralita, koexistencia viacerých teoretických orientácií vo filozofii však vedie autora k upozorneniu na to, že „... slovenská filozofia si aj v prítomnosti veľmi citeľne uvedomuje, ako neblaho by pôsobili hocikaké vonkajšie zásahy do jej zdravého, slobodného a demokratického vývinu“ ([4], 278). Dieška tu ďalej proklamuje, že už za režimu Slovenského štátu otvorene hlásal zásadu, že „... diktát vo filozofii je zároveň jej popravou“ ([4], 278). Na záver svojho čiastočne predvídateľného príspevku vystríha pred akoukoľvek intervenciou do vývinu filozofického života z mimoodborného prostredia. V tejto súvislosti takmer prognosticky a s nadčasovou platnosťou varuje, keď píše: „Alebo ovládne filozofiu a ľudské myslenie politická moc, alebo filozofia, zdravá, kritická a realistická bude viesť politiku. A tento boj o podstatu a existenciu filozofie vôbec čaká aj našu slovenskú filozofiu“ ([4], 279). Žiaľ, katastrofický variant Dieškom predvídaného scenára smerovania slovenskej filozofie sa začal naplňovať i v činnosti Filozofického sborníka. Jeho VIII. ročník (s vročením 1947, ale de facto vydávaný v roku 1948) je poznamenaný nielen zmenou vo vedení redakcie, kde sa po prvých dvoch číslach po J. Dieškovi ujíma redigovania posledných dvoch čísiel M. Topol'ský. Dochádza tu tiež k vnútornej obsahovej zmene, ktorá mala dvojaký charakter. Jednak došlo k zmenšeniu rozsahu spojeného čísla 3 a 4 a jednak k zmene samotného charakteru obsahu čísla. Zatiaľ čo jeho prvé dve čísla boli v podstate orientované teoreticky, podobne ako v predošlom ročníku, tu – v číslach 3 a 4 – aktívne nastúpila zatiaľ redakčná cenzúra, ktorá vyradila niektoré príspevky pripravené do čísel 3 a 4. Táto skutočnosť sa explicitne uvádza v redakčnej poznámke Z redakcie, v ktorej sa píše: „V marci toho r. po februárových udalostiach [autori majú na mysli februárový prevrat v roku 1948 – K. K.] iniciatívou ÚAV Matice slovenskej v Turčianskom sv. Martine bola urobená zmena v redakčnom vedení Filozofického sborníka Matice slovenskej. Novému redaktorovi [M. Topol'skému – K. K.] prichádzalo podľa toho dokončiť VIII. ročník. No keďže 3. číslo tohto ročníka bolo už tiež pripravené a obsahovalo zväčša nevhodné príspevky (tu už je jasné, že politika začala určovať „vhodnosť a nevhodnosť“ príspevkov [čoho sa J. Dieška tak obával a čo

nazýval „popravou filozofie“ – K. K.]), bolo potrebné urobiť určité zmeny v obsahu pripraveného čísla. Tak sa stalo, že číslo [3 – 4 – K. K.] vychádza oneskorene“ ([6], 232).

Akýmsi epilógom za doterajšou podobou Filozofického zborníka je aj posledný redakčný článok VIII. ročníka, uverejnený pod názvom *Záver a počiatok*. V článku sa na jednej strane vyčítajú veľké nedostatky Filozofickému zborníku a na strane druhej sa v ňom zároveň avizujú zmeny v jeho zameraní, počnúc pripravovaným IX. ročníkom. Článok síce ani jedným slovom nenaznačuje premenu periodika na budúcu platformu marxistickej filozofie, ale jeho dikcia je jasná. Používa sa v ňom silne nacionálne podfarbená argumentácia, najmä v tom smere, že Filozofický zborník doposiaľ neriešil aktuálne problémy „slovenského života“ a nenaplnil očakávania, ktoré od neho „Slovák“ požadoval. Slovo „Slovák“ sa v tejto pomerne rozporuplnej argumentácii vyskytuje v trojstránkovom článku hojne. Článok konkrétne vyčíta Filozofickému zborníku najmä jeho zameranie a skladbu článkov. „Kto sledoval vychádzanie Filozofického zborníka, veľmi ľahko si spomenie na jeho obsahovú náplň. Spomenie si, že Filozofický zborník stál v službách veľmi podivných myšlienok. Na jednej strane to boli myšlienky, poobliekané síce do domáceho rúcha, no na strane druhej predsa len myšlienky – cudzie, alebo aristokratické a nebojujúce, od života ďaleké a Slovákom neznáme, t. j. do seba uzavreté a smerujúce do nereálnych svetov“ ([6], 229). Filozofický zborník teda nemal dostatočne bojovný charakter a ak bojoval, tak to bolo len naoko alebo proti vede, odmietal aktivitu a prax, jeho ideálom bol vraj stredovek, aj to len jeho úpadková etapa. Riešili sa v ňom zväčša fiktívne problémy atď. Podľa tejto zdrvujúcej (seba)kritiky Filozofický zborník „... miesto aby svietil, chcel oslepiť zrak. A tak sa stalo, že bol časopisom len a len skupiny ľudí“ ([6], 229). Filozofický zborník vraj neriešil problémy, ktoré zaujímali slovenskú spoločnosť, a problémy, ktoré sa v ňom riešili, neboli zo slovenského prostredia. „Naopak, svet, objavovaný a hájený Filozofickým zborníkom bol svetom alebo spokojného alebo unaveného človeka. A cieľom mu bolo, ako upevniť vzniklú únavu. Intuícia totiž, svet, ktorý propagoval u nás Losskij a v ktorého službách FS stál, to je svet len ľudí určitým spôsobom uspokojených“ ([6], 231). Aké riešenie vidí a navrhuje autor článku? Je to jednoduché – radikálna zmena, pričom Filozofický zborník sa musí vydať na nové cesty. „Áno, povieme otvorene: na nové cesty za masami!... FS musí ísť teda v budúcnosti o to, nie sa kochať v abstraktných poznatkoch, ale analyzovať a krajšie formovať život nášho človeka“ ([6], 231).

Zdá sa nám však, že tieto predsavzatia a deklarácie typu cesta k masám, cesta k potrebám ľudu, návrat k praxi, k formovaniu nového človeka, ba dokonca ani uverejňovanie príspevkov s marxistickou orientáciou (autorov ako B. Bychovský, M. Topofský, A. Sirácky) v poslednom, IX. ročníku časopisu nestačili na to, aby bolo Filozofickému zborníku umožnené vydať sa na „nové cesty“ a stať sa očakávanou „Tribúnou“ a radcom pre „Slováka“. Štvrtým číslom IX. ročníka sa história Filozofického zborníka rozhodnutím pochádzajúcim z mimoodborného prostredia definitívne uzavrela.

- [1] KOLLÁR, K.: Fragmenty z histórie Philosophica slovaca. In: *Filozofia*, 2004, 59, č. 10.
- [2] KOPČOK, A.: Od Philosophica slovaca po Filozofiu. In: Kollár, K. – Kopčok, A. – Pichler, T. (ed.): *Dejiny filozofie na Slovensku v XX. storočí*. Bratislava 1998.
- [3] *Organon F*, I., 1994, č. 2.
- [4] *Filozofický zborník* roč. VI – VII, 1946. Turčiansky sv. Martin: Matica slovenská 1947.
- [5] FELBER, S.: Filozofický zborník. In: *Philosophica slovaca I*. Bratislava 1946.
- [6] *Filozofický zborník* roč. VIII, 1947. Turčiansky sv. Martin: Matica slovenská 1947.
- [7] *Filozofický zborník* roč. IX, 1948. Turčiansky sv. Martin: Matica slovenská 1948.

Príspevok vznikol vo filozofickom ústave SAV ako súčasť grantového projektu č. 2/4129/26.

PhDr. Karol Kollár, CSc.
Filozofický ústav SAV
Klemensova 19
813 64 Bratislava I
SR

POZVÁNKA NA PREDNÁŠKU

Slovenské filozofické združenie pri SAV v Bratislave
vás pozýva na prvú zo série prednášok pripravovaných v roku 2007

Pavol Labuda: Plotinova koncepcia *Jedna*: problematika vyjadrenia

Prednáška sa bude konať dňa **18. januára 2007**, t. j. vo štvrtok
v zasadačke THS na Klemensovej 19 o 15,00 hod.